

Борис ТАРАСЮК,
*Постійний представник України
при Раді Європи*

КРАЇНИ-ЧЛЕНИ РАДИ ЄВРОПИ СТОЯТИМУТЬ З УКРАЇНОЮ СТІЛЬКИ, СКІЛЬКИ БУДЕ ПОТРІБНО

— *Які кроки робить Представництво для того, щоб залучати держави-члени Ради Європи до ініціатив України, як-от Формула миру та Кримська платформа?*

— Завдяки наполегливій роботі Постійного представництва вдалося забезпечити активну підтримку з боку Ради Європи (РЄ) Формули миру Президента Володимира Зеленського, що підтвердив 4-й саміт РЄ в Рейк'явіку у травні 2023 року. Тоді країни-члени РЄ ухвалили підсумковий документ, висловивши «повну підтримку Україні та солідарність з її народом», а також заявили про готовність «стояти з Україною стільки, скільки буде потрібно». У документі наголошено: «Без відповідальності не може бути тривалого миру, і ми підтримуємо принципи справедливого і тривалого миру, викладені у Формулі миру Президента Зеленського». Фактично саміт став першим значним міжнародним форумом, який офіційно підтримав український план миру.

Тоді ж було створено Реєстр збитків, завданих агресією Росії проти України, що відкриває шлях до компенсацій. Це підтверджує зобов'язання країн РЄ не лише підтримувати Україну, а й активно працювати задля мирного врегулювання агресивної війни РФ проти України, забезпечення справедливості та відновлення порушених прав.

Отже, РЄ вже є і надалі буде відігравати роль лідера в питаннях відновлення справедливості (пункт 7 Формули миру), зокрема через Реєстр збитків як перший крок до створення всеохоплюючого компенсаційного механізму.

Послідовна та наполеглива співпраця Постпредства з Генсекретарем РЄ Марією Пейчинович-Бурич щодо підтримання з боку останньої

діяльності Міжнародної Кримської платформи дає свої результати. Генеральний секретар особисто взяла участь в інавгураційному (2021 року) і онлайн у другому (2022 року) та третьому (2023 року) самітах Кримської платформи, схваливши їхні підсумкові спільні документи, а також спільні заяви учасників Міжнародної Кримської платформи з нагоди Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

М. Пейчинович-Бурич звернулася з промовами до учасників Чорноморських безпекових конференцій Міжнародної Кримської платформи (ЧБК): 13 квітня 2023 року вона взяла участь в інавгураційній ЧБК у Бухаресті (Румунія), а 15 квітня 2024-го — у другій, яка проходила в Софії (Болгарія).

— *Окресліть, будь ласка, основні проекти та програми, які реалізує Рада Європи для України? Які напрями стоять на порядку денному?*

— РЄ успішно реалізовує План дій Європи для України «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023–2026 роки (ПД), який Комітет міністрів Ради Європи (КМРЕ) ухвалив 14 грудня 2022 року за підсумками консультацій з Урядом України. В нашій країні позитивно оцінюють результати цієї співпраці.

У межах цього плану з амбітним бюджетом на суму 50 мільйонів євро втілюють 30 проектів, спрямованих на процеси відбудови та відновлення України, посилення потенціалу українських державних установ, підтримання демократичного управління, верховенства права, захисту основоположних прав громадян. Окрім постійної підтримки зусиль країни із дотримання зобов'язань як держави-члена РЄ, ПД також має на меті сприяти програмі реформ у межах європейської перспективи України відповідно до рішення Європейської ради від 23 червня 2022 року про надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС.

Ще одним важливим напрямом РЄ щодо підтримання України є розбудова її співпраці з Банком розвитку Ради Європи (БРРЕ) — фінансовою установою РЄ суто соціального спрямування.

З першого дня повномасштабної російської збройної агресії проти України 24 лютого 2022 року керівництво БРРЕ та країни-учасниці РЄ, які є його членами, демонструють підтримку України та її народу й долучаються до практичної допомоги. Протягом 2022 року банк виділив 10 мільйонів євро на допомогу особам з України, які рятуються від війни у країнах-членах БРРЕ.

Після того як Україна стала членом банку (у червні 2023 року), його діяльність у нашій країні набула конкретного й активного характеру. Вже у липні 2023 року для фінансування проекту на території України БРРЕ виділив перший кредит на 2 мільйони євро. Кошти було спрямовано на відновлення зруйнованих через війну будинків, а це дозволило покращити

умови життя у 500 домогосподарствах, в яких мешкали уразливі групи населення — батьки-одиначки, особи похилого віку та особи з інвалідністю. У листопаді 2023 року БРРЄ погодив надання першого прямого кредиту Україні у розмірі 100 мільйонів євро на співфінансування (разом із Світовим банком) Рамкового проєкту «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя» («Heal Ukraine»). Його мета — термінове обслуговування у сфері охорони здоров'я вразливих верств населення, а також відновлення пошкоджених закладів із надання таких послуг. 27 березня 2024 року БРРЄ погодив Україні ще один кредит на суму 100 мільйонів євро на реалізацію проєкту «НОМЕ. Компенсація за знищене майно», в межах якого заплановано видати 2000 житлових сертифікатів постраждалим особам, зокрема й учасникам бойових дій, особам з інвалідністю та багатодітним сім'ям.

Із загальної кількості кредитів, які БРРЄ затвердив з лютого 2022 року (4,1 млрд євро), майже третину (1,3 млрд євро) було спрямовано на проєкти, пов'язані з Україною, найперше — у країнах-членах БРРЄ, що прийняли осіб, які рятувалися від війни. Загальний обсяг грантів, що їх виділив банк сусіднім з Україною державам на покриття нагальних потреб вразливих осіб — жертв війни російської федерації, станом на кінець 2023 року склав 9,6 мільйонів євро.

Окрім грантів, БРРЄ налаштований долучатися й до післявоєнної діяльності з відновлення, відбудови й довготермінового соціального розвитку України. Співпраця з Україною є однією з основних цілей Стратегічного плану діяльності БРРЄ на 2023–2027 роки, з акцентом на першочергових потребах України у сферах охорони здоров'я та житла. Загальний обсяг портфеля операцій банку в Україні відповідно до зазначеного стратегічного плану складатиме близько 1,2–1,3 мільярдів євро.

Наразі БРРЄ опрацьовує питання реалізації нових проєктів в Україні, а також відкриття відділення у Києві, що дозволить краще координувати та об'єднати зусилля з РЄ, зокрема у межах Плану дій РЄ для України «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023–2026 роки.

— *Який поступ у реалізації Плану дій Ради Європи для України на 2023–2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова»?*

— Починаючи із 1 січня 2023 року, через співпрацю між РЄ, Офісом РЄ в Києві та відповідними партнерами в Україні (на їхні запити) в межах ПД розроблено та втілюють згідно із стандартами РЄ 30 проєктів, які стосуються таких напрямів:

- посилення під час війни реалізації Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ) та інших питань, пов'язаних із цією конвенцією;
- підтримки виконання рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ);

- забезпечення збору фактів, документування та ефективного розслідування військових злочинів і грубих порушень прав людини в умовах війни з акцентом на вимогах та гарантіях ЄКПЛ;
- створення за юридичної експертної підтримки РЄ національної правової бази щодо компенсації за знищене або пошкоджене внаслідок російської агресії нерухоме майно;
- удосконалення захисту прав внутрішньо переміщених осіб та жертв війни, зокрема розроблення за експертного сприяння РЄ Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційного плану заходів з її реалізації;
- підтримання функціонування судової системи та заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, що його ухвалив Президент України;
- боротьби з дискримінацією, сприяння рівності та гідності, запобігання гендерному насильству; підвищення ефективності відповідних інституційних механізмів та міжвідомчої координації на національному та місцевому рівнях;
- захисту прав дітей з огляду на особливі, спричинені війною, ризики для переміщених дітей, а також тих, які позбавлені батьківського піклування, дітей без супроводу, дітей-жертв або свідків насильства;
- зміцнення, зокрема з урахуванням гендерного чинника, демократичного урядування для кращого проведення децентралізації та реформи місцевого самоврядування;
- забезпечення свободи ЗМІ та посилення етики, безпеки й захисту журналістів відповідно до стандартів РЄ та прецедентного права ЄСПЛ;
- експертної підтримки РЄ щодо оптимізації національного законодавства у боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, санкцій та розслідувань злочинів у фінансовій сфері.

У відповідь на численні запити національних органів влади 2024 року вже запущено або заплановано запуск додаткових проєктів у межах ПД у таких сферах: боротьба з кіберзлочинністю та обробка електронних доказів у пов'язаних з війною кримінальних провадженнях; реформування пенітенціарної системи; захист прав, зокрема соціальних, ветеранів, військовослужбовців та членів їхніх сімей; зміцнення конституційної юстиції; боротьба з корупцією; збереження та примноження культури і культурної спадщини.

Станом на початок травня 2024 року ПД уже профінансовано більше ніж на половину — понад 34 мільйони євро надійшло від 27 контрибуторів, найбільшими з яких є Фінляндія, Німеччина, Європейський Союз, Норвегія, Швеція, Швейцарія, Данія, Франція, Нідерланди, Ірландія,

Польща, Велика Британія. До цієї суми також увійшли 6 мільйонів євро, які виділила з регулярного бюджету РЄ.

— *Яких заходів уживає Рада Європи та її органи для допомоги українським дітям, зокрема тим, яких незаконно вивезли в росію?*

— Викрадення, незаконна депортація або переміщення українських дітей є складниками злочину геноциду українського народу та воєнними злочинами, що їх скоїла рф.

На міжнародному рівні триває робота, спрямована на протидію таким злочинам агресора, пошук інструментів, які могли б зупинити незаконну депортацію, та найкращих можливих механізмів і умов для повернення наших дітей до родин і офіційних опікунів, захист усіх їхніх прав та свобод.

Питання захисту прав українських дітей обговорюють у РЄ на всіх рівнях.

Зокрема, важливо звернути увагу на рішення 4-го саміту глав держав та урядів Ради Європи, ухвалені резолюції і рекомендації Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ), рішення і рекомендації КМРЄ, декларації Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, заяви Комісара Ради Європи з прав людини на підтримку України, які містять заклик до звільнення та повернення всіх депортованих і переміщених цивільних осіб, і насамперед дітей.

16–17 травня 2023 року в Ісландії проходив 4-й саміт глав держав та урядів Ради Європи. За його результатами було ухвалено низку важливих рішень, зокрема прийнято декларацію, присвячену українським дітям, яких було незаконно вивезено на територію росії чи тимчасово окуповані нею території України, із закликом до негайного їх повернення та притягнення винних до відповідальності. Глави держав і урядів країн-членів РЄ підтвердили прагнення працювати з міжнародним співтовариством і підтримувати українську владу, щоб забезпечити термінове повернення в Україну дітей, яких було незаконно переміщено та депортовано.

В усіх ухвалених документах РЄ наголошено, що репатріація дітей, їхня реабілітація та створення умов для возз'єднання сімей задля збереження ідентичності дітей України має стати пріоритетом для держав-членів РЄ.

Крім того, Комісар Ради Європи з прав людини у своїх рекомендаціях акцентує на невідкладному пошуку та впровадженні конкретних рішень і механізмів, які б уможливили возз'єднання із сім'ями всіх дітей, переміщених з України до росії та на тимчасово окуповані росією території, зокрема через ідентифікацію та реєстрацію несупроводжуваних і розлучених з батьками дітей та сприяння процедурам розшуку і возз'єднання сімей.

У квітні 2023 року в межах Парламентської асамблеї за участю першої леді України Олени Зеленської відбулися термінові дебати на тему: «Депортації та насильницькі переміщення українських дітей та інших цивільних осіб до російської федерації або на тимчасово окуповані території України: створення умов для їхнього безпечного повернення, припинення цих злочинів та покарання винних». За їх підсумками було ухвалено резолюцію та рекомендацію, у яких наголошено, що насильницьке переміщення дітей з однієї групи в іншу з наміром знищити повністю або частково національну, етнічну, расову або релігійну групу вважається злочином геноциду відповідно до пункту (e) статті 2 Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 року, що збігається із задокументованими доказами депортації та насильницького переміщення українських дітей до російської федерації або на території, що тимчасово перебувають під російською окупацією.

У січні 2024 року в межах ПАРЕ, також з участю Олени Зеленської, було проведено термінові дебати на тему: «Становище дітей України», за підсумком яких асамблея схвалила резолюцію і рекомендацію. Зокрема, у тексті резолюції вона рішуче засуджує агресивну війну росії та масові порушення прав українських дітей, підкреслюючи, що дітей за жодних обставин не повинні використовувати як інструменти війни або трофеї; визнає зусилля європейських країн щодо приймання українських дітей та ініціативи України, такі як план дій «Bring Kids Back UA», спрямовані на повернення депортованих дітей; висловлює глибоке занепокоєння стосовно долі дітей, яких було примусово переміщено на підконтрольні росії території, визначаючи ці дії як потенційні воєнні злочини та геноцид. Асамблея закликає росію та білорусь негайно припинити депортацію і примусове переміщення дітей та спонукає до міжнародної співпраці у розшуку їх, репатріації та реінтеграції. Варто відзначити, що наразі реалізують ініціативу ПАРЕ зі створення Мережі щодо становища дітей України в межах імплементації зазначеної резолюції.

В ухваленій рекомендації Парламентська асамблея закликає призначити спеціального доповідача КМРЕ з питань становища та повернення українських дітей, депортованих і примусово переміщених російською федерацією та білоруссю. Очікують, що спеціальний доповідач відіграватиме важливу роль у забезпеченні повернення всіх дітей до України, зважаючи на їхні найкращі інтереси. Це насамперед стосується сиріт та дітей, які втратили батьківську опіку, а також усіх, які нині перебувають без супроводу дорослих під контролем російської федерації.

У березні 2024 року на 46 сесії Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи обговорювали питання порядку денного «Війна рф проти України» та проводили дебати на тему: «Захист прав дітей України».

За підсумками дискусії було ухвалено Декларацію у зв'язку з другими роковинами війни РФ проти України, в якій рішуче засуджено агресію росії проти України, що триває, і пов'язані з цим серйозні порушення прав людини та норм міжнародного права, зокрема щодо дітей.

Ба більше, РЄ реалізує низку проєктів відповідно до ПД, як-от «Захист прав дітей під час війни та в післявоєнний період в Україні», спрямований на допомогу українським дітям.

Важливо відзначити роль РЄ у забезпеченні найкращих інтересів дітей, які проживають у державах-членах організації. 30 листопада 2023 року саме з цією метою було створено Консультативну групу Ради Європи з питань дітей України (CGU).

— *Які перспективи розгляду справ України й українських громадян проти російської федерації в Європейському суді з прав людини з огляду на виключення росії з Ради Європи?*

— 2023 рік беззаперечно був динамічним, адже посилено роботу у справах проти росії. Окремо варто відзначити міждержавну справу «Україна та Нідерланди проти Росії», яка складається із заяв, що безпосередньо стосуються злочинів на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей та грубих порушень прав людини.

Загалом до справи внесено 4 провадження:

1. «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявами № 20958/14 та № 38334/18;

2. «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами № 8019/16, № 43800/14, № 28525/20 та № 11055/22 — стосується подій на тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської областей та порушень прав людини під час повномасштабного вторгнення Росії;

3. «Україна проти Росії (VIII)» за заявою № 55855/18 — щодо захоплених моряків;

4. «Україна проти Росії (IX)» за заявою № 10691/21 — стосовно вбивств опонентів російської федерації.

Після початку слухань 26 січня 2022 року рішенням від 25 січня 2023 року ЄСПЛ визнав частково прийнятною міждержавну справу «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами № 8019/16, № 43800/14 та № 28525/20, перейшовши до розгляду по суті. Суд визнав прийнятними скарги про адміністративні практики:

- незаконні напади на цивільних осіб і збиття літака, порушення статті 2;
- катування цивільних осіб та українських військових у полоні та інше поводження, що суперечить конвенції, порушення статті 3;
- примусова праця, порушення статті 4;
- викрадення, незаконне утримування під вартою, арешти, порушення статті 5;

- залякування релігійних груп та напади на них, порушення статті 9;
- переслідування незалежних журналістів та блокування українських засобів масової інформації, порушення статті 10;
- знищення приватної власності та її незаконне відчуження, порушення статті 1 Протоколу № 1;
- заборони навчання українською мовою, порушення статті 2 Протоколу № 1;
- переслідування цивільних осіб за ознакою походження, а також громадян, що підтримують територіальну цілісність України, порушення статті 14.

17 лютого 2023 року ЄСПЛ об'єднав дві міждержавні справи — «Україна та Нідерланди проти Росії» (№ 8019/16, № 43800/14, № 28525/20 та «Україна проти Росії (X)» (№ 11055/22) в одне провадження «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами № 8019/16, № 43800/14, № 28525/20 та № 11055/22.

ЄСПЛ також відмовив у задоволенні позовних вимог у повному обсязі у справі «Росія проти України» (№36958/21).

Має місце активізація й оптимізація роботи у справах, що не стосуються обставин російської агресії, як-от координування виконання рішень ЄСПЛ — низки справ щодо структурно-системних проблем — досі є пріоритетом. Поза увагою не залишаються й інші рішення ЄСПЛ. Робота над їх виконанням є постійною, і попри всі виклики війни КМРЄ щоразу відзначає прогрес України, зокрема:

- ухвалення Стратегії протидії катуванням у системі кримінальної юстиції та плану заходів з її реалізації; зміни до статті 127 Кримінального кодексу України, спрямовані на приведення поняття злочину катування відповідно до міжнародних стандартів; інституційні та заходи з нарощування потенціалу для запобігання і викорінення катувань (група справ «Каверзін / Афанасьєв / Белоусов проти України» — протидія катуванню та жорсткому поводженню з боку правоохоронних органів);
- значні реформи в Національній поліції та законодавстві, що регулює її функціонування, а також запровадження правил планування та проведення поліцейських операцій (у межах справи «Юхимович проти України» — вбивство особи під час засідки внаслідок невинуватого застосування сили з боку міліції);
- схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року (справа «Сукачов проти України» — про умови тримання під вартою);
- оновлення Національної стратегії розв'язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2025 та Плану заходів щодо її реалізації (група справ «Бурмич та інші проти України»);

- позитивні тенденції в національній судовій практиці щодо висловлення політичних поглядів; реформа в сфері адміністративних правопорушень (справа «Швидка проти України» — притягнення до адмінвідповідальності за вираження поглядів);
- судова реформа та законодавчі, інституційні й практичні заходи для підвищення ефективності та скорочення тривалості цивільних і кримінальних проваджень (група справ «Меріт / Науменко проти України»);
- відновлення роботи Вищої ради правосуддя та заходи щодо забезпечення повноцінного функціонування Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (справа «Олександр Волков проти України»);
- запровадження механізму перегляду покарань у вигляді довічного позбавлення волі («Петухов проти України»);
- повторне запровадження та відновлення повноцінної роботи органів прокурорського самоврядування і дисциплінарних органів (група справ «Луценко / Тимошенко проти України»);
- усунення законодавчої прогалини щодо досудового тримання під вартою у період між закінченням розслідування і початком судового розгляду та позитивна тенденція зменшення кількості судових рішень, що санкціонують тримання під вартою (група справ «Чанєв / Ігнатов проти України»).

2023 року КМРЄ припинив нагляд за виконанням 75 рішень (закрито), 10 з яких є передовими, тобто мають вплив на інші справи. Окрім того, групу справ «Полях та інші проти України» (щодо люстраційних перевірок) тепер переведено з посиленого нагляду у стандартний, а у групі Каверзін / Афанасьєв / Белоусов уперше з 2005 року знято з нагляду 3 індивідуальні справи.

Є підстави вважати, що 2024 року таку практику продовжать. Це результат значних щоденних зусиль державних органів України, найперше — Міністерства юстиції та Уповноваженого у справах ЄСПЛ. Зокрема, за підсумками 1492-го засідання КМРЄ у березні 2024 року, присвяченого нагляду за виконанням рішень ЄСПЛ, Комітет міністрів відзначив індивідуальні заходи, яких було вжито у справах «Куликов та інші проти України» та «Гуменюк та інші проти України», а саме — скасування ст. 375 Кримінального кодексу України, ухвалення закону про переведення суддів старого складу Верховного Суду України до Верховного Суду, створеного відповідно до конституційних змін 2016 року; привітав повноцінне відновлення роботи Вищої ради правосуддя і її дисциплінарної функції та Вищої кваліфікаційної комісії суддів та закликав завершити формування служби дисциплінарних інспекторів.

Окрім того, КМРЄ припинив нагляд за виконанням рішення у справі «Гуменюк та інші проти України» після того, як державні органи відновили порушені права заявників та вжили загальних заходів, спрямованих на запобігання таких порушень у майбутньому.

— Під час саміту Ради Європи в Рейк'явіку в травні 2023 року було ухвалено рішення про створення Реєстру збитків для України, що є кроком до впровадження міжнародного компенсаційного механізму. Розкажіть, будь ласка, про його функціонування. Які ще розглядають ініціативи, що могли б зробити внесок у створення компенсаційного механізму?

— Реєстр збитків, які заподіяла агресія російської федерації проти України (Реєстр збитків для України), — це міжнародна база даних, яка слугуватиме для обліку доказів та претензій щодо збитків, втрат або шкоди, що їх було завдано усім зацікавленим фізичним та юридичним особам, а також державі Україна міжнародно-протиправними діями росії в Україні або проти неї. Його створила РЄ у травні 2023 року.

Реєстр відкритий до приєднання для всіх держав-членів РЄ, а також для країн, які не входять до РЄ, але висловили підтримку Україні. Станом на березень 2024 року до реєстру приєдналися 40 країн-членів РЄ, а також Канада, США, Японія та Європейський Союз.

Штаб-квартира Реєстру збитків розташована в Гаазі (Нідерланди), де працює міжнародна команда експертів РЄ, а джерелом фінансування є внески держав-учасниць.

Реєстр має дві основні мети:

1. Стати централізованим сховищем для доказів та інформації про шкоду, якої завдала Україні російська федерація.
2. Слугувати основою для розробки комплексного механізму компенсації жертвам російської агресії.

Сам реєстр не передбачає відшкодування збитків. Однак інформацію, яку він містить, буде використано на підтримку зусиль України щодо отримання компенсації від росії, а також для документування масштабів та наслідків російської агресії.

Реєстр є першим кроком на шляху до створення міжнародного всеосяжного механізму компенсації жертвам російської агресії. У Рейк'явіцькій декларації, ухваленій за результатами 4-го саміту глав держав та урядів, лідери країн-членів РЄ погодилися співпрацювати з міжнародним співтовариством у подальшій розробці такого механізму, **який буде створено за окремим міжнародним документом та складатиметься з комісії з розгляду заяв та компенсаційного фонду**. Водночас вони наголосили на обов'язку російської федерації сплатити збитки, яких завдала її агресивна війна.

Очікують, що комплексний механізм компенсації базуватиметься на принципі міжнародної відповідальності. Це означає, що росія відповідатиме за шкоду, заподіяну Україні та її громадянам. Передбачають, що він забезпечить відшкодування широкого спектра втрат, зокрема фізичну та моральну шкоду, економічні збитки.

Одним із керівних органів Реєстру збитків для України є Рада. Вона пропонує правила та положення, що регулюють його роботу. Також Рада має найвищі повноваження щодо визначення прийнятності внесення до реєстру заяв, які очікуватимуть розгляду майбутньої компенсаційної комісії. Рада проводить засідання так часто, як це необхідно, але не рідше одного разу на квартал.

На установчому засіданні (11–15 грудня 2023 року) Рада Реєстру збитків для України обрала голову і заступника голови, схвалила правила та процедури своєї роботи. Як одне з нагальних питань обговорила категорії заяв про відшкодування збитків, прийнятні для подання до реєстру.

Головою було обрано Роберта Спано, партнера юридичної фірми «Gibson, Dunn & Crutcher», експрезидента ЄСПЛ; заступницею — докторку К'яру Джорджетті, професорку юридичної школи Річмонда.

Окрім голови та заступниці, членами Ради є: Вейо Хейсканен (Фінляндія), Юлія Кирпа (Україна), Олександра Менжиковська (Польща), Люсі Рід (США) та Норберт Вюлер (Німеччина).

1 березня 2024 року Рада Реєстру збитків ухвалила перший пакет правил та положень реєстру, необхідних, щоб уможливити подання заяв. Він містить правила подання, обробки та внесення заяв, а також категорії заяв, які є прийнятними для додавання в реєстр (опубліковані на відповідному вебсайті).

22 березня 2024 року в межах візиту Генерального секретаря Ради Європи в Україну було відкрито сателітний офіс Реєстру збитків для України в Києві.

2 квітня 2024 року відбулося четверте засідання Конференції учасників Реєстру збитків для України, під час якого було оголошено про **відкриття реєстру для подання заяв.**

Станом на травень 2024 року приймали заяви з однієї категорії — пошкодження або знищення житлового нерухомого майна. Заяву до реєстру можна подати лише в електронній формі через українську платформу «Дія» — мобільний застосунок або вебпортал.

— *Яких успіхів уже вдалося досягнути у створенні спеціального трибуналу для покарання відповідальних за агресію РФ проти України?*

— В РЕ активно просувають ідею створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України — як на рівні Комітету міністрів, так і на рівні ПАРЕ.

ПАРЕ значною мірою підтримує створення спеціального трибуналу. Це підтверджує низка ухвалених резолюцій та рекомендацій:

1. **Резолюції 2433 і 2436 та рекомендації 2228 і 2231 (квітень 2022 року)** закликають до створення міжнародного кримінального трибуналу зі штаб-квартирою у Страсбурзі.

2. **Резолюція 2463 (жовтень 2022 року)** вимагає прискорення процесу створення трибуналу та компенсаційного механізму з відшкодування збитків.

3. **Рекомендація 2245 (січень 2023 року)** запрошує учасників саміту в Рейк'явіку підтримати ініціативу зі створення трибуналу та забезпечити відповідальність рф за агресію проти України.

4. **Резолюція 2482 (січень 2023 року)** підтримує створення спеціального міжнародного трибуналу та розширення його юрисдикції на агресію, яку рф розпочала ще в лютому 2014 року.

5. **Резолюція 2506 (червень 2023 року)** закликає до якнайшвидшого створення спеціального трибуналу за злочин агресії проти України.

У червні 2024 року заплановано розгляд доповіді «Правові та правозахисні аспекти агресії Російської Федерації проти України», присвяченої власне правовим аспектам створення спеціального трибуналу.

15 вересня 2022 року КМРЕ вперше підтвердив необхідність забезпечення всебічної системи відповідальності за серйозні порушення міжнародного права внаслідок російської агресії проти України, висловив зацікавлення в українських пропозиціях щодо створення спеціального трибуналу.

У травні 2023 року питання про його формування підтримали на саміті глав держав і урядів у Рейк'явіку, а це свідчить про серйозність намірів щодо забезпечення відповідальності за агресію.

Наразі в РЄ активно опрацьовують модель заснування спеціального трибуналу на основі договору між РЄ та Урядом України. На думку експертів, ця модель є перспективною з огляду на її швидкість та простоту реалізації.

— *Розкажіть, будь ласка, про проекти публічної дипломатії, які організовує Постійне представництво для висвітлення війни росії проти України.*

— Постійне представництво України при Раді Європи (ППУ при РЄ) активно використовує проекти публічної дипломатії для поширення фактів реалій війни, яку росія розв'язала проти України, у міжнародному вимірі та доведення важливості підтримки останньої з боку партнерів у цей період широкомасштабної російської агресії.

Протягом 2022–2024 років ППУ при РЄ ініціювало та підтримувало численні заходи, які висвітлювали культурне багатство України, її суспільно-політичні виклики та героїзм народу у часи війни. Вагомою частиною його діяльності стало зосередження уваги міжнародної спільноти на гуманітарних та правових питаннях, що стосуються України.

У квітні 2022 року було організовано виставку «Stand with Ukraine» — фото- та відеоматеріали підкреслювали мужність українців у боротьбі з російською повномасштабною агресією. У червні того ж року відкрили

фотовиставку «#OntheFrontlineOfTruth», присвячену роботі журналістів на фронті. В жовтні привернення уваги до порушень прав людини в окупованому Криму було підкріплено сайд-ивентом «Crimea in the darkness» та мистецьким заходом «Hope for Ukraine», який здобув високі відгуки.

2023 рік Постійне представництво активно розпочало з організації заходу, приуроченого до заснування спеціального міжнародного трибуналу для покарання за злочин агресії. У квітні виступ дитячого музичного ансамблю «Зернятко» закликав підтримати резолюції, спрямовані на захист прав дітей. Червневий івент «Bring The Band Home» акцентував на потребі захисту українських військовополонених. У жовтні було проведено культурний захід, який підкреслив роль українських жінок у війні через дефіле вишиванок. Листопад відзначився проєктом «Culture vs War», що відобразив культурну стійкість України.

Завершення 2023 року, як і 2022-го, ознаменував благодійний різдвяний ярмарок, який зібрав представників 23 країн з метою підтримання України. У січні 2024 року ППУ при РЄ ініціювало відкриття двох виставок: «Щоденники війни: непочуті голоси українських дітей» та «Без кордонів: Нерозказані історії України», а також український сайд-ивент, що підкреслив важливість міжнародних санкцій для глобального миру.

19 лютого 2024 року в РЄ відкрили виставку «Світанок, діти України» французького митця українського походження Юрія Білака, присвячену українським дітям, у яких через повномасштабне вторгнення російський агресор украв дитинство — й одного дня змусив їх прокинутися на світанку дорослими.

Відтак 23 лютого 2024 року було представлено картину французького художника-концептуаліста Жана П'єра Рейно «Герніка-Україна» як доказ того, що світ не є байдужим до героїчного народу України, який вже два роки поспіль чинить спротив повномасштабній військовій агресії росії.

Постійне представництво у співпраці з українсько-французькими громадськими організаціями та асоціаціями, як-от «МІСТ», «Support Action Ukraine», «PromoUkraine», організує покази художніх та документальних фільмів про війну в Україні. Ці кінострічки не лише відображають події на передовій, а й розкривають глибокий внутрішній світ та емоції людей, які її переживають. Перегляд їх дає можливість глядачам поглянути на війну як на реальну трагедію, що впливає на життя мільйонів людей.

Наприклад, 21 березня 2024 року в РЄ у Страсбурзі відбулася прем'єра повнометражного документального фільму «Культура vs війна».

Культурна дипломатія є потужним та водночас доступним інструментом викладення реальності перед широкою аудиторією та міжнародною спільнотою. Вона допомагає краще усвідомити важливі проблеми та підтримувати солідарність із країною, яка переживає випробування. Крім

того, сприяє поглибленню розуміння та співчуття до трагедії, що сталася, та мобілізує міжнародну допомогу і підтримку.

Наприклад, одним із таких заходів став симфонічний концерт «Les Enfances Volées», який було організовано за сприяння ППУ при РЄ 28 березня 2024 року. Участь у події взяли Молодіжний симфонічний оркестр України та дитячі хори «Вогник» і «Дзвіночок» під керівництвом видатної української диригентки Оксани Линів. Вагомими подіями стали показ у страсбурзькому кінотеатрі документального фільму Мстислава Чернова «20 днів у Маріуполі», який 2024 року отримав кінематографічну нагороду «Оскар» за кращий документальний фільм, та концерт Національної заслуженої капели бандуристів України імені Георгія Майбороди.

Ба більше, Постійне представництво намагається підтримувати тісні зв'язки з українською громадою у Страсбурзі. Для цього ми організуємо вечори читання української поезії, які стають майданчиком для представлення творчості та культурного доробку України. Ці заходи сприяють зміцненню взаємодії між українцями, які проживають у Страсбурзі, та місцевими громадянами, а також популяризують українську культуру серед міжнародної аудиторії.